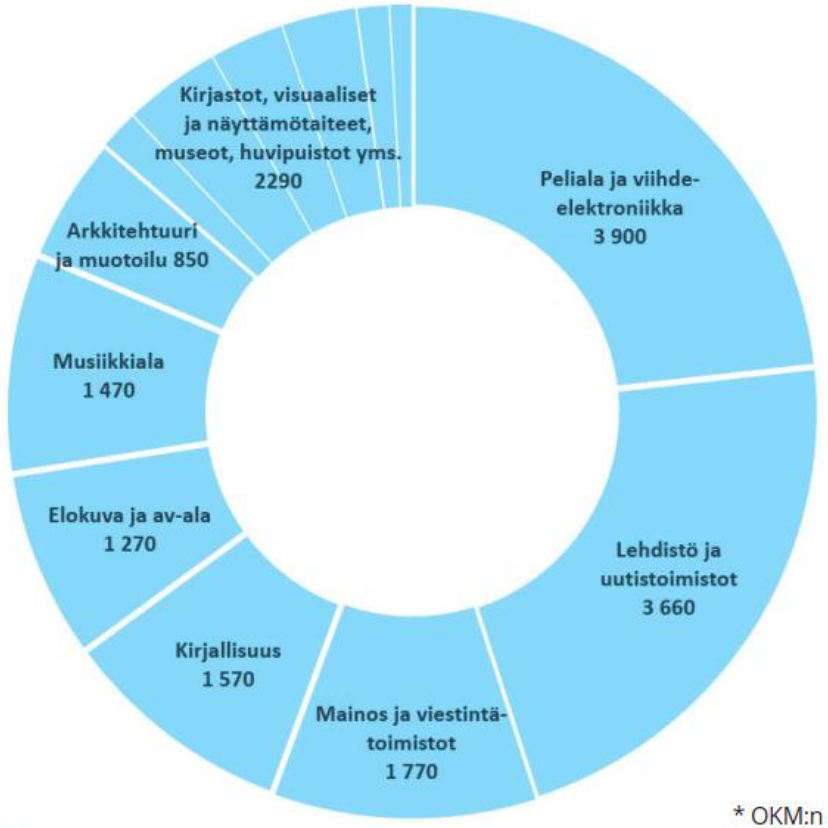
Luovan työn tekijät ja yrittäjät - Luovat ry:n kanta työttömyysturva-esitykseen

Edunvalvontajohtaja Lauri Kaira | Sosiaali- ja terveysvaliokunta 9.4.2024

LUOVIEN ALOJEN TALOUS ON 16,8 MILJARDIA EUROA JA NE LUOVAT 136 000 TYÖPAIKKAA

Luovien alojen talous (yksityisen sektorin liikevaihto + julkisen sektorin/yhteisöjen toimintamenot*) elpyminen koronasta jatkuu. Kasvua noin miljardi vuoden 2021 15,8 miljardista vuoden 2022 16,8 miljardiin. Lähteet: Pasi Holm ja FCG.

TOIMIALAT	MILJ. EUROA
Peliala ja viihde-elektroniikka	3900
Lehdistö ja uutistoimistot	3660
Mainos ja viestintätoimistot	1770
Kirjallisuus	1570
Elokuva ja av-ala	1270
Musiikkiala	1470
Arkkitehtuuri ja muotoilu	850
Visuaaliset taiteet	650
Kirjastot ja arkistot	270
Teatteri- ja näyttötaide	500
Huvipuistot, messut yms.	500
Museot ja kulttuuriperintö	220
Muu kunnallinen kulttuuri	150
Yhteensä	16,78 Mrd

* OKM:n alainen koulutus muodostaa tästä noin 1 Mrd

YLI 136 000 TYÖPAIKKAA

Tilastokeskuksen mukaan kulttuuriammateissa päätyössään toimivia oli vuonna 2022 noin 136 100 Heistä noin 25 % toimii yrittäjinä. Työ on usein projekti-luonteista pätkätyötä. Määräaikaisessa työssä toimi 12 % ja 11%:lla oli useampi kuin yksi työpaikka.

PALKKAA 4,4-5,1 MILJARDIA EUROA

Luovien alojen generoiman palkkasumman on eri tutkimuksissa laskettu olevan 4,4-5,1 miljardia euroa vuodessa.

VEROTULOJA 2,6-3,3 MILJARDIA EUROA

Verotulot (sis. palkka-, alv ja sosiaalivakuutusmaksut) yhteiskunnalle on eri tutkimuksissa arvioitu 2643 - 3250 miljoonaan euroon.

TIESITKÖ?

MERKITTÄVÄ KERTAUTUMINEN KANSANTALOUDESSA

Taloustutkimus selvitti Kulta ry:n toimeksiannosta, että "valtion 1,2 miljardin euron tuki tuottaa 13 miljardin euron tuotoksen."

SUUREMPI KUIN MONI PERINTEINEN ALA

Tilastokeskuksen mukaan luovat alat tuottivat vuonna 2021 3,1 % Suomen BKT:sta (osuus koko talouden arvonlisäyksestä).

JOPA KORONAN AIKANA vuosina 2020 ja 2021 Luovien alojen BKT-osuus säilyi suurempana kuin useimmilla perinteisillä teollisuuden aloilla, kuten mm. paperiteollisuudella (1,4%), elintarviketeollisuudella (1,3%), kemianteollisuudella (2,7 %) ja puutuoteteollisuudella (0,9%).

Luovien alojen työmarkkinat ovat poikkeuksellisen joustavat.

- Kulttuurialalla on kokoaikatyötä on tarjolla vain harvoille ja pääosin työskennellään hanke- tai projektikohtaisesti päivä- tai tuntipalkoilla
- Koska työttömyysjaksot kuuluvat kulttuurin ammattilaisten arkeen, ansiosidonnainen työttömyyskorvaus on heille tärkeää
- Koska sen enempää osa- kuin kokoaikatyötä ei ole kulttuurialalla nykyistä enempää saatavilla, ansiosidonnaisen porrastaminen ei johda työllistymiseen vaan pelkästään ansiotason laskuun

Hallitusohjelman luovien alojen ”lex specialis”-kirjaus otettava huomioon

- Koska luovien alojen työmarkkinat toimivat eri tavalla, niiden työttömyys- ja sosiaaliturvassa on omat erityiset ongelmansa. Siksi hallitusohjelmassa on asiasta omat erityiset kirjauksensa:

  ”Hallitus ratkaisee kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia osana sosiaaliturvauudistusta.

  Erityistä huomiota kiinnitetään freelancereiden asemaan. Huolehditaan taiteen vapaudesta, tekijöiden hyvinvoinnista, osaajien riittävyydestä ja työmarkkinan toimivuudesta.”

Miten luovien alojen tarpeet voitaisiin ottaa huomioon tämän esityksen osalta?

A. Soviteltu päiväraha kannustavaksi

B. Aikataulutetaan alenemaportaat realistisemmin erityisesti yrittäjien ja keikkatyön tekijöiden osalta

A.

Soviteltu päiväraha osa-aika työtä vastaanottavalle työttömälle

Kun tarkoitus on kannustaa työn vastaanottamiseen, tämän pitää koskea myös osa-aikatyötä.

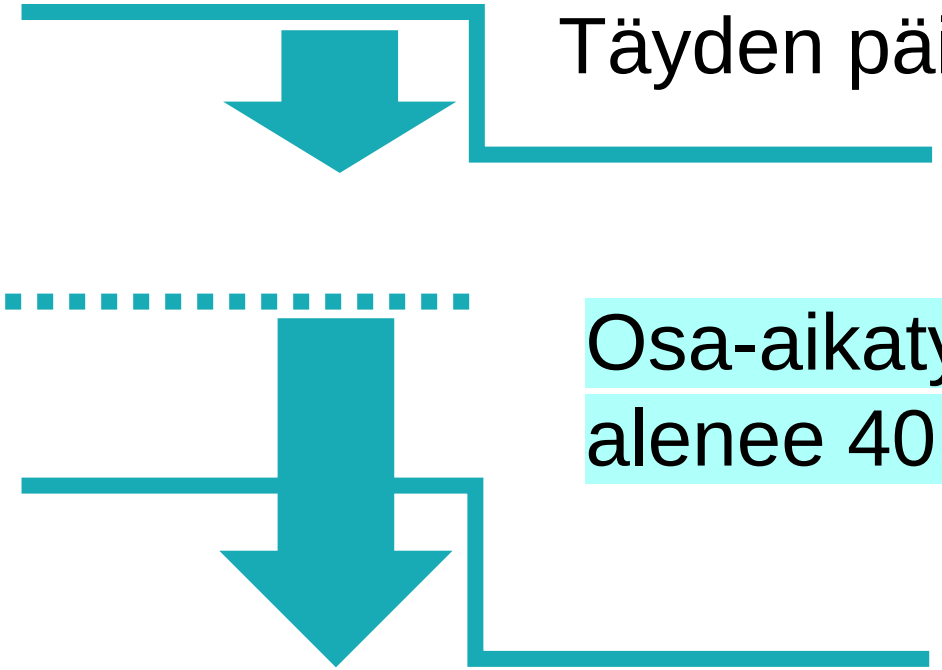
Jos ja kun uudistuksen ideana on

- vahvistaa työttömän taloudellisia kannusteita ottaa työtä vastaan
- kasvattamalla ansiotasoeroa työttömänä ja työssä käyvänä

Tätä on syytä tarkastella myös osa-aikatyön osalta, sillä

- kaikille ei ole tarjolla kokoaikatyötä
- Muidenkin osalta tarjolla olevan osa-aikatyön vastaanottaminen on hyödyllistä sekä työvoimaa tarvitsevien yritysten että henkilön työkykyisyyden/tulevien työllistymismahdollisuuksien kannalta

Uudistusten yhteisvaikutus

Täyden päivärahan alenemaporras -20 %

Osa-aikatyötä tekevän soviteltu päiväraha alenee 40 - 50 % nykyisestä

Sovitellun päivärahan pitäisi kannustaa ottamaan vastaan myös lyhytkestoista työtä.

- Koska työttömyysjaksot kuuluvat kulttuurialan arkeen, siellä työttömyyskorvaus on useimmiten soviteltua päivärahaa ja siksi sillä merkittävä vaikutus kulttuurialaan.
- Suojaosan poistaminen ja nyt esitetty 20 %:n alenemaporras pienentävät sovitellun ansiosidonnaisen päivärahan tasoa käytännössä jopa 50 %:lla.
- Yhteisvaikutus on esityksen tavoitteiden vastainen. Se a) kannustaa olemaan ottamatta vastaan muuta kuin täyspäiväistä työtä ja b) on epäoikeudenmukainen niille, joille ei ole tarjolla muuta kuin osa-aikatyötä
- Tarkennetaan sovitellun päivärahan osalta esitystä siten, etteivät kokonaisvaikutukset yhdessä jo tehdyn suojaosan poiston kanssa ole kohtuuttomia niille, jotka ottavat vastaan lyhytkestoisia keikkatöitä, sijaisuuksia yms osa-aikatyötä.

B.

Alenemaportaan aikatauluttaminen

Mikä on realistinen aikataulu, jolla alenemaporras voisi vaikuttaa?

- Tilastojen mukaan työttömyyden alussa on jo nyt ns. työllistymispiikki, jolloin merkittävä osa työttömäksi jääneistä työllistyy.
- Hallituksen esityksen ensimmäisellä alenemaportaalla halutaan kannustaa työllistymään heitä, jotka eivät saaneet työttömyyden alussa työpaikkaa.
- Koska työpaikan hakeminen vie aikaa, pitää olla realisti siinä, miten pian uuden työpaikan pystyy hankkimaan.
- Hänelle, joka ei työttömyyden alussa saanut työtä, 40 työttömyyspäivää on lyhyt aika
- Erityisen epärealistinen se on niille, joille ei ole tarjolla kuukausipalkkaista työtä (mm. yrittäjät ja taiteilijat)

Asetetaan ensimmäinen alenema-porras realistisemmin

- **Kokopäivätyöstä työttömäksi jääneen henkilön** ensimmäinen alenemaporras 65 työttömyyspäivän kohdalle, jotta myös asiantuntijatehtävissä toimivalla työttömällä on riittävästi aikaa työnhakkuprosesseihin.

- **Koska yrittäjillä ja keikka- ja projektipohjaisessa työssä** pitkät väliajat työtilaisuuksissa kuuluvat normaaliin arkeen, ensimmäinen alenemaporras heille 100 työttömyyspäivän kohdalle

Lopuksi

- Koska luovan alan ammattilaisille ei ole tarjolla nykyistä enempää töitä, hallituksen esitys ei lisää alan työllisyyttä vaan heikentää alan ansiotasoa ja toimintaedellytyksiä.
- Nykymuodossaan esitys tulee väistämättä lisäämään tarvetta kulttuurin tukemiselle ja hallitusohjelmassa luvatulle luovien alojen elinkeinotoiminnan edistämiselle.
- Lisäksi muistutamme lausunnossamme eräistä ongelmista kulttuurin ammattilaisten ja freelancerien sosiaali- ja työttömyysturvassa
- Toivomme luonnollisesti että valiokunta ja ministeriö pystyisivät yhteistyössä vielä hiomaan nyt käsittelyssä olevaa esitystä, erityisesti näiltä osin:
  1. Yrittäjien ja keikkatyöntekijöiden ensimmäisen alenemaportaan aikataulun osalta
  2. Sovitellun päivärahan määrää tulisi vakavasti harkita uudelleen, koska järjestelmän tulisi kannustaa ottamaan vastaan myös osa-aikatyötä

Kiitos!